

گیاهان دارویی

بوستر

شناسایی قسمت مورد استفاده و طریقه برداشت و خواص درمانی گیاه دارویی آنغوزه

عزت الله نباتی

عضو هیات علمی سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی و مرکز تحقیقات کشاورزی
و منابع طبیعی لرستان

ایرانیان باستان با گیاه دارویی آنغوزه و صمغ آن آشنا بوده اند ، رازی دانشمند معروف گفته « گذاشتن صمغ آنغوزه روی دندان سبب تسکین درد می شود. طی تحقیقی که جهت زراعی کردن این گیاه به عمل آمده است، گیاه دارویی آنغوزه *ferulaassa foetida* گیاهی است علفی بزرگ دارای ریشه ای گوشت دار و ساقه ای قوی خشن که دره سال اول منحصرأ" دارای تعدادی برگ بر سطح زمین می باشد که تدریجا از بین برگ ها ساقه ای استوانه ای و گوشت دار خارج که ارتفاع آن به ۲ تا ۲/۵ متر می رسد و در انتها به مجموعه ای از گل های زرد رنگ به صورت گل آذین چتر مرکب ختم می شود از مشخصات دیگر این گیاه داشتن دو نوع گل متفاوت یکی نر ماده و دیگری شامل یکی از اجزای اصلی و پرچم و یا مادگی است که این حالت بر اثر از بین رفتن پرچم یا مادگی در بعضی گیاهان نر- ماده پیش می آید و باعث می شود که گل‌های اخیر به دو صورت نر یا ماده در آیند . این گیاه تک پایه بوده و هر چند سال یک بار با توجه به شرایط تعدادی از بوته ها گل می دهند و میوه آن فندقه و پس از مرحله بذر دهی برای همیشه خشک می شوند. این گیاه در نواحی و زمین های ماسه ای خشک و آهکی گرم می روید . منشأ اصلی آن استپ های ایران و افغانستان ذکر شده است. قسمت‌های مورد استفاده این گیاه رزینی است که از آن به دست می آید و به نام آنغوزه معروف است. برای برداشت و به دست آوردن آنغوزه، قسمتی از خاک اطراف ساقه گیاه را به عمق ۱۵ تا ۱۸ سانتی متر در اوایل بهار برداشته سپس برگ های این ناحیه را که در حال پژمردگی است از آن جدا

پنجمین کنگره علوم باغبانی ایران - شهریور ماه ۱۳۸۶ - دانشگاه شیراز

کرده و ناحیه یقه را که از خاک جدا کرده و به خوبی پاک و تمیز نموده و بعد با برگ یا اشیاء دیگر پوشانده تا از تاثیر اشعه خورشید و باران در امان بماند. ۴۰ روز بعد یعنی حدود اواخر اردیبهشت، ساقه را از ناحیه مجاور سطح زمین قطع می کنند. با این عمل شیره سفید رنگی از آن خارج می گردد. که تدریجا " خود را می بندد و به سهولت جمع آوری می شود. هر چند بر اثر قطع مکرر، خروج شیرابه بطئی می گردد. معهذاً بهترین نوع آن همیشه از قطعه های آخر به دست می آید. از خواص درمانی آنغوزه می توان آنتی اسپاسموریک، ضد تشنج و تغییر دهنده بدنش ها خلط آور و دافع بیماریهای عصبی را نام برد. آنغوزه به صورت گرد، قرص و مخلوط با سایر موارد مورد استفاده قرار می گیرد. ترکیبات شیمیایی نوع اشکی و مرغوب آنغوزه دارای ۶۲ درصد رزین، ۲۵ درصد صمغ، ۳ تا ۷ درصد اسانس، ۱/۲۸ درصد اسید فرولیک آزاد و مقدار جزئی وانیلین می باشد.